

3. Інформаційні технології в організації обліково-аналітичного процесу підприємства

УДК 658.5

Н.В. Гавриленко, кандидат економічних наук
старший викладач кафедри Обліку і економічного аналізу
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова.

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Правильний розрахунок собівартості та її адекватне відображення в документах бухгалтерської звітності необхідні передусім внутрішнім користувачам бухгалтерської інформації (адміністрації підприємства, засновникам). Достовірність і повнота цих даних дозволяють визначити, наскільки вигідний той або інший вид діяльності в певних економічних умовах, чи ефективна діюча на підприємстві система організації виробничого процесу, що можна і треба змінити, в якому напрямі рухатися далі. З іншого боку, складові виробничих витрат підприємства - це один з найважливіших показників, необхідних для обчислення і сплати обов'язкових податкових платежів, передусім податку на прибуток. З введенням в дію П(С)БО "Витрати" виробнича собівартість повинна включати тільки виробничі витрати: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі і загальновиробничі витрати. При цьому, нормативний метод калькулювання собівартості продукції, відрізняється від раніш використовуваних методів.

Підприємство може мати більш високу прибутковість, ніж його конкурент, але і відносно більший обсяг інвестованого капіталу. Щоб це виявити, необхідно розкласти ставку прибутковості на коефіцієнт прибутковості та оборот капіталу.

Так само, як і відносно прибутковості, існує декілька коефіцієнтів рентабельності. Розрізняють коефіцієнт рентабельності при відсутності заборгованості, а також коефіцієнт рентабельності, який розрахований з урахуванням інтересів не тільки інвесторів.

Інтерес до аналізу продуктивності сильно зріс з початком економічної кризи. При обчисленні цього показника необхідно розрізняти поточну і структурну продуктивність і враховувати взаємозв'язки продуктивності та інтенсивності праці. Продуктивність можна визначити як відношення обсягу виробництва до сукупності чинників виробництва. Це так звана загальна продуктивність. Або ж як відношення обсягу виробництва до деяких чинників виробництва.

Під час проектування підприємства керівники розраховують певний обсяг виробництва, якому повинна відповідати визначена кількість чинників виробництва для досягнення необхідного рівня продуктивності.

$$P_p = V_p / K_{vv}, \quad (1)$$

де P_p - продуктивність;

K_{vv} - кількість витрат виробництва;

V_p - виручка від реалізації продукції.

Якщо обсяг реального виробництва падає нижче проектного, то не співвідношення обсягу виробництва його витратам буде виражатися в зниженні рівня реальної продуктивності по відношенню до її очікуваної величини. Це відхилення

пояснюється не стільки недостатнім використанням спожитих чинників, стільки наявністю невикористаних. Отже, необхідно розрізняти зниження продуктивності через погане управління чинниками виробництва, оперативного управління і змінами, які виникають від невикористання деяких чинників.

Наведені вище показники розраховуються автоматично в умовах обліку і аудиту виробничих витрат з використанням інформаційних систем, про що більш детально буде розглянуто автором в наступних дослідженнях.

Для забезпечення успішної реалізації інформаційного проекту, ще в процесі розробки необхідно приділити особливу увагу попередній оцінці його окупності. Оцінка окупності витрат на впровадження інформаційних технологій часто складніше багатьох інших інвестиційних рішень.

Адміністрації необхідно визначити, чи повинен аналіз співвідношення виробничих витрат і потенційних результатів бути проведений до формального визначення списку детальних вимог до системи або навпаки. На практиці ці два процеси виконуються паралельно і пов'язані між собою. Наприклад, вже існуюча інфраструктура здатна без особливих витрат підтримати реалізацію нових проектів, які могли б стати головним об'єктом її діяльності, якби їх почали впроваджувати з самого початку. В цьому випадку, можливо, буде негайно встановлено, що позитивний ефект від впровадження проекту переважає всі додаткові вкладення, і адміністрація може вирішити зменшити глибину аналізу співвідношення виробничих витрат і потенційних результатів або ж взагалі не провести його. З іншого боку, якщо вже існуюча інформаційна технологія використовується, відволікаючи на себе майже всі ресурси, навіть невеликий проект може зажадати зусиль по нарощуванню спеціальної інфраструктури. В такому разі адміністрації вдається дуже точно встановити розмір додаткових витрат, щоб визначити, чи окупиться взагалі такий проект в майбутньому.

Зрозуміло, витрати завжди повинні окупатися. Проте, варто мати на увазі, що розробка інформаційних систем може спочатку, принаймні на першому етапі, призвести до фінансових втрат. Однак впровадження подібних проектів може мати величезне значення для того, щоб компанія могла просто утриматися на плаву або ж зберегти конкурентоздатність в майбутньому. При цьому необхідно також мати на увазі, що для окупності проекту його реалізація не обов'язково повинна приводитися до отримання значних результатів з фінансової точки зору. Навіть невелике збільшення продуктивності часто виявляється дуже цінним. Зрозуміло, що вкладення в інформаційні технології необхідно розглядати як інвестиції в бізнес. Економічний ефект в різних випадках досягається по-різному: знаходження ринкових можливостей і розробка стратегій дають довгострокову перевагу у вигляді економії коштів на непродуктивних витратах, конкурентну перевагу, перевагу у часі. Наприклад, ряд фахівців, оцінюючи вигоду від впровадження Oracle Applications, мають на увазі отримання реальної економічної віддачі від використання всього пакету додатків або окремих функціональних блоків виділяючи такі відносні показники в середньому по галузях промисловості (таблиця 1)

Перш за все слід зазначити, що до показників від впровадження Oracle Applications не можна відноситися однозначно. Наведені напрямки, такі як збільшення оборотності ТМЦ, зниження затримок з відвантаженням готової продукції та інші, можуть допускати значну погрішність, оскільки визначити точне значення економічної ефективності за певний період без урахування зовнішніх чинників може бути проблематичним.

Таблиця 1

Реальна економічна віддача, отримана від впровадження інформаційних систем в середньому по галузях промисловості на прикладі Ogasle

APPLICATIONS

№	Показники	Значення, %
1	Зменшення страхових запасів (рівня не знижувальних залишків на складах)	-40
2	Зменшення складських площ	-25
3	Збільшення оборотності ТМЦ	+65
4	Збільшення постачання точно за терміном	+80
5	Зниження виробничого браку	-35
6	Зниження затримок з відвантаженням готової продукції	-5
7	Поліпшення після продажного обслуговування	+60
8	Більш точний облік витрат	+30
9	Зниження транспортно-заготовчих витрат	-60
10	Зменшення термінів закриття облікового періоду	-500
11	Збільшення оборотності коштів в розрахунках	+30
12	Зменшення витрат на адміністративно-управлінський апарат	-30
13	Усунення ручної підготовки і супроводу документів	+90

Одним з можливих варіантів визначення економічної ефективності обліку виробничих витрат в умовах функціонування інформаційних систем може бути виділення найбільш значущих коефіцієнтів:

- складського обліку (K_{co});
- виробничої динаміки ($K_{вд}$);
- оптимізації бізнес-процесу ($K_{обп}$);
- трудомісткості (K_T);
- ефективності маркетингового комплексу ($K_{емк}$);
- окупності витрат на автоматизацію ($K_{ова}$).

Визначення цих показників (коефіцієнтів) проводиться через виділення ряду чинників, які відображають рівень своєї значущості в початковому стані - на початку процесу автоматизації, і в кінцевому - по його завершенню.

Перелік використаних джерел:

1. Гавриленко, Н. В. (2012). Налоговые стимулы в системе налогообложения. *Новый университет. Серия «Экономика и право»*, (11 (21)), 49-52.
2. Гавриленко, Н. В. Роль малого бізнесу в національній економіці та інструментарій дослідження його фінансової бази / Н. В. Гавриленко // Вісник соціально-економічних досліджень ОДЕУ : зб. наук. пр. – Одеса : ОДЕУ, 2007. – Вип. 25. – С. 84–90.
3. Дубовик О., Гавриленко Н. Доцільність стимулювання малого та середнього бізнесу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2013. № 1. С. 15–17.
4. ГАВРИЛЕНКО, Н. (2013). Податкові стимули в системі державного регулювання малого та середнього бізнесу. *Крымский экономический вестник*, (6-1), 83-86.
5. Gavrylenko N. V. Socio-economic analysis of small business in Mykolaiv region // ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS. – 2008. – №. 80. – С. 148-155.